

Seu, fem un cigarro

Pere Pena

Abatre una bèstia pot ser un crim o tot el contrari, la culminació inevitable de l'art de la caça, tot depèn de la cultura cinegètica del caçador. De la mateixa manera que hi ha persones que surten a la serra amb una escopeta, disparant a tort i a dret sense cap més criteri que el de fer morral o simplement fer punteria, una part important de l'opinió pública pensa que qualsevol caçador és pràcticament un assassí. Com que el moviment animalista no ha volgut o no ha sabut sostroure's a l'esperit *Bambi*, ha convertit la caça, qualsevol tipus de cacera, en un crim. Amb el Pere Rovira, n'hem parlat molt d'aquest tema, tant dels mals caçadors, els escopeters, com dels proteccionistes ignorants, dos extrems que es complementen i que acaben pervertint el discurs per reduir-lo exclusivament al fet de matar i de morir. Però la caça, la caça noble, ni que sembli una paradoxa, significa una exaltació de la vida, un combat a camp obert, en llibertat. Matar, es mata als escorxadors.

Fa més de vint i cinc anys que el Pere Rovira i jo som companys d'aventura. Crec que feia poc temps que havia acabat filologia quan el professor Rovira va proposar-me que cacéssim junts a Solivella, el coto on ell anava, terra de vinya i de sembrats entre pinars. Tot i que no ho hem comentat mai, imagino que el dia que vam caçar plegats, la temporada anterior, al coto del meu poble va influir decisivament en el seu oferiment. El Pere em coneixia com a alumne però no com a caçador, i aquella jornada li devia demostrar que podíem entendre'ns a la serra. Ni que sembli una exageració, una parella de caça ha d'estar, com a mínim, tan ben avinguda com una parella sentimental. De fet el Pere Rovira, que em va ensenyar a llegir, va ensenyar-me també a caçar perdus, la més difícil de les arts cinegètiques. En realitat, més que caçadors, podríem dir que el Pere i jo som perdiguers, com una raça de gossos especialitzats.

Aquelles temporades a Solivella van descobrir-me la persona que hi havia rere la imatge del poeta i del professor. En la caça, qualsevol tipus d'impostura queda al descobert

als quinze dies; a l'hora d'encaçar i d'abatre una perdiu, la teatralitat no serveix de res: o ets un caçador o un escopeter amb més o menys punteria. Per això vaig adonar-me de seguida que no hi havia diferència entre les personalitats de Pere Rovira, que el seu criteri de lectura, aquella capacitat admirable que té per reinterpretar les obvietats i veure-les des d'una altra perspectiva, era el mateix que el seu criteri de caça; o a l'inrevés, que aplicava a la lectura i a l'escriptura els recursos del caçador: davant dels tòpics més trillats del món cinegètic, instint i sentit comú. Per exemple, un dels llocs comuns més estesos en la caça de la perdiu sosté que s'ha de caminar molt i anar a tota velocitat, alguns caçadors gairebé corren. I és veritat que s'ha de caminar molt, perquè resulta complicat aconseguir que una perdiu arrenqui a tret d'escopeta, però encara és més cert saber que aquest caminar no consisteix a travessar bancals i turons, sinó moltes vegades a tornar enrere, a caçar en cercle. I de vegades, fins i tot, a parar i a seure. "Vine, seu, fem un cigarro", deia el Pere en aquell moment del matí que tot semblava impossible. El primer cop va estranyar-me molt, em semblava una raresa pròpia d'un urbanita que no coneix el món rural. Aturar-se i perdre deu minuts o un quart d'hora quan potser no havíem ni disparat? "Per a guanyar una hora, de vegades has de perdre deu minuts.", sentenciava el caçador. Amb el temps vaig comprovar que seure resulta, paradoxalment, una estratègia de caça fonamental. Quan acuites les perdius turó rere turó, travessant bancals i feixes, tot el que t'envolta està en alerta màxima, també les aus. Quan t'atures, tot el món del teu voltant s'atura, i potser aleshores aconsegueixes que les perdius es despreocupin i es refiïn una mica. En la caça, només un instant de dubte pot resultar decisiu. El fet d'aturar-se representa la pausa, sempre tan important en qualsevol activitat, a la caça, al futbol, també a l'escriptura. Aturar-se al bell mig d'un paràgraf, d'una estrofa, fer un cigarro o simplement alçar-se de la cadira i deixar que el món i el cervell es calmin. Un minuts de pausa reflexiva, i segurament la imatge arrencarà franca de la punta d'un tossal.

Amb el Pere Rovira hem caçat a un munt de vedats, a Solivella, a Algerri, a La Almolda, a Monegrillo, a Pina d'Ebre, a Maials i a Seròs. Hem hagut de canviar moltes vegades perquè cada cop resulta més difícil trobar un coto amb perdius salvatges. L'agricultura intensiva, les sequeres, la pressió dels caçadors, dels escopeters sobretot, i un munt de circumstàncies més han fet que les volades disminueixin, o que cada vegada siguin més petites. Per suplir aquesta carència, molts vedats acaben aviant perdius de granja, una trista solució. Però això no és caçar, com tampoc ho és creure's que la caça és un esport on competir. Precisament en la caça verdadera, més que la quantitat, el que realment importa és la qualitat de cadascuna de les accions, tot el procés en què caçador i gos han aconseguit finalment abatre i cobrar una perdiu, com si fos un tresor.

Ara el Pere Rovira ja no caça, l'edat i les circumstàncies l'han obligat a quedar-se a casa els diumenges, perquè un caçador no és retira mai. De tota manera, ha volgut regalar-me la seva escopeta, la que havia estat també escopeta dels seu pare, una FN de molles que aquesta temporada encara ha bolcat perdius. De totes les anècdotes de cacera que hem viscut junts, n'hi ha una que va acabar convertint-se en poema. "La mà negra", que vaig dedicar-li, narra la cacera d'un porc senglar al vedat d'Algerri, on tots dos caçàvem ja fa un munt d'anys. Ni el Pere ni jo hem estat mai aficionats a la caça major, ni a les caceres

col·lectives, perquè en el fons no són caceres gaire nobles, però aquell dia vam acceptar la invitació a la batuda de senglars. Només se'n va caçar un, i ell encara fa broma del porc que vaig abatre dient que en realitat ja venia ferit de la seva escopeta.

Recordo que quan vaig escriure el poema tenia molt present les còpies de Jorge Manrique, en les quals el poeta castellà fa parlar la mort, una veu que no té forma, per advertir el pare que no se li faci amarga “la batalla temerosa que esperáis”, perquè no només anirà al cel sinó que d’alguna manera perviurà en la memòria dels seus. A “La mà negra” passa una mica el mateix, amb la diferència que, en aquest cas, la mort sí que té presència física, sóc jo mateix. El vell porc senglar va caure abatut per un tret net després de travessar el pinar i només a setanta metres de l’obaga del bosc. A camp obert, sense cel on anar, lliure.

Tots hem de morir, el que importa és el quan i el com.

LA MÀ NEGRA

Orgullós, ple de força, fuig dels gossos
a trot suau, amb peresa i suficiència.
Puja pel bosc traçant un laberint
de rastres entre els pins i les carrasques
que únicament els perdiguers experts
desxifrarán més tard, sempre més tard,
quan ja només serà el flat d'una promesa.
No té por de les veus que el persegueixen,
ni dels bufecs dels corns, dels trets llunyans.
Si no s'atura, mai el faran seu,
perquè coneix millor que tots
els misteris del bosc, cada petjada.
Quan descresta el serral, el veig baixar
per entre les alzines, confiat.
Té la barbada blanca del porc vell
que ha viscut moltes guerres i batudes,
i no li importa que aquest blanc tan pur
sigui un reclam enmig del fosc fullatge.
Si no s'atura, mai el faran seu.

Sense saber com ni per què, de sobte
se n'adona: els gossos l'han portat
fins al límit del món, allà on s'acaba
el paradís frondós de fusta i fulla.
Una fiblada al llom el fa aturar-se,
recelós, al darrere d'un coscoll.
Alçant el cap, ensuma l'invisible
i el fred sec de febrer el tranquil·litza.
Podria, si volgués, dibuixar un cercle
protector entre els pins i els ametllers
i atrapar l'altra banda del boscatge.
En canvi, si travessa a camp obert
guanyarà temps i estalviarà forces.
És temptador el desig del camí curt:
quaranta metres i, de nou, la vida.
Torna a ensumar buscant algun indici
i el vent només li parla de fragàncies,
d'aromes de timó i de romaní.
Si no s'atura, mai el faran seu.

Quan arrenca, no sap que la mà negra
ja fa estona que el té encanonat.
Jo sóc aquesta mà que el mira als ulls,
el que no es veu, el tret que atura els gossos,
els corns i els crits llunyans. Jo sóc la mort
i he vingut a buscar-lo aquest matí.

(De *Plom a les ales*, 2002)